

बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असुली ऐन, २०५८

लालमोहर र प्रकाशन मिति

२०५८।१०।१७

पहिलो संशोधन, २०६३..... २०६३।०७।१९

दोस्रो संशोधन, २०६६..... २०६६।१०।१३

२०५८ सालको ऐन नं.१६

बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असुलीका सम्वन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन ।

प्रस्तावना : बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असुलीसम्बन्धी मुद्दाहरु छिटो छरितो ढंगबाट कारवाही र किनारा गरी ऋणीबाट लिनुपर्ने ऋणको साँवा तथा ब्याज रकम असुलउपर गर्ने व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज ज्ञानेन्द्र वीर बिक्रम शाहदेवको शासनकालको पहिलो वर्षमा संसदले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यस ऐनको नाम “बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असुली ऐन, २०५८” रहेको छ ।
- (२) यो ऐन नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।
२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,
- (क) “बैंक तथा वित्तीय संस्था” भन्नाले दफा ३ मा उल्लिखित बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्झनु पर्छ ।
- (ख) “न्यायाधिकरण” भन्नाले दफा ४ बमोजिम स्थापना भएको न्यायाधिकरण सम्झनु पर्छ ।
- (ग) “सदस्य” भन्नाले दफा ४ बमोजिम स्थापना भएको न्यायाधिकरणको सदस्य सम्झनु पर्छ र सो शब्दले न्यायाधिकरणको अध्यक्ष समेतलाई जनाउनेछ ।
- (घ) “पुनरावेदन न्यायाधिकरण” भन्नाले दफा ८ बमोजिम स्थापना भएको पुनरावेदन न्यायाधिकरण सम्झनु पर्छ ।
- (ङ) “पुनरावेदन सुन्ने अधिकारी” भन्नाले दफा ९ बमोजिम नियुक्त भएको व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।
- (च) “ऋण” भन्नाले चल, अचल, सम्पति, धितो बन्धक वा अन्य आवश्यक सुरक्षण वा जमानत लिई वा नलिई बैंक वा वित्तीय संस्थाले ऋणीलाई दिएको कर्जाको सांवा तथा ब्याज सम्झनु पर्छ र सो शब्दले वासलात बाहिरको कारोवारबाट लिन बाँकि रकम वा सो वापत लाग्ने शुल्क, कमिशन तथा ब्याज समेतलाई जनाउनेछ ।
- (छ) “ऋणी” भन्नाले बैंक वा वित्तीय संस्थाबाट ऋण लिने व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भएको संगठित संस्था सम्झनु पर्छ र सो शब्दले जमानत दिने व्यक्ति समेतलाई जनाउनेछ ।
- (ज) “ऋण असुली अधिकृत” भन्नाले दफा २८ बमोजिम तोकिएको अधिकृत सम्झनु पर्छ ।
- (झ) “तोकिएको” वा “तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ ।

३. **ऐनको व्यवस्था लागु हुने बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु** : देहायका बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असुलीसम्बन्धी मुद्दाको लागि यस ऐनको व्यवस्था लागु हुनेछ :-
- (क) कृषि विकास बैंक ऐन, २०२४ बमोजिम स्थापना भएका कृषि विकास बैंक,
 - (ख) वाणिज्य बैंक ऐन, २०३१ बमोजिम स्थापना भएका वाणिज्य बैंक,
 - (ग) नेपाल औद्योगिक विकास निगम ऐन, २०४६ बमोजिम स्थापना भएको नेपाल औद्योगिक विकास निगम,
 - (घ) नेपाल राष्ट्र बैंकले समय समयमा तोकेका अन्य वित्तीय संस्थाहरु ।
- तर पाँच लाख रुपैयाँभन्दा कम साँवा रकम भएको ऋण असुल गर्दा यो ऐनको व्यवस्था लागु हुने छैन ।

परिच्छेद - २

न्यायाधिकरण तथा पुनरावेदन न्यायाधिकरणको स्थापना र गठन

४. **न्यायाधिकरणको स्थापना र गठन** : (१) बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असुलीसम्बन्धी मुद्दाको शुरु कारवाही तथा किनारा गर्नका लागि नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी आवश्यकता अनुसार ऋण असुली न्यायाधिकरणको स्थापना गर्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम स्थापना हुने न्यायाधिकरणको मुकाम तथा क्षेत्राधिकार त्यस्तो सूचनामा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- (३) न्यायाधिकरणमा देहाय बमोजिमका सदस्यहरु रहनेछन् :-
- (क) कानून सदस्य,
 - (ख) बैकिङ्ग सदस्य र
 - (ग) लेखा सदस्य ।
- (३क) न्यायाधिकरणमा कार्यबोझ बढेमा नेपाल सरकारले सदस्य संख्या थप गर्न सक्नेछ ।
- (३ख) उपदफा (३क) बमोजिम सदस्य थपिएकोमा न्यायाधिकरणमा आवश्यकता अनुसारका इजलास रहनेछन् र प्रत्येक इजलासमा कानून, बैकिङ्ग र लेखा सदस्य रहनेछन् ।
- (३ग) न्यायाधिकरणमा एक भन्दा बढी इजलास भएकोमा इजलास गठन गरी मुद्दा तोक्ने कार्य अध्यक्षले गर्नेछ ।
-
- दोस्रो संशोधनद्वारा थप ।

* (४) न्यायाधिकरणको अध्यक्ष कानून सदस्य हुनेछ र एक भन्दा बढी संख्यामा कानून सदस्य भएको अवस्थामा न्यायाधिकरणमा पहिले नियुक्ति भएको कानून सदस्य, त्यस्तो कानून सदस्य अनुपस्थित भएमा अर्को कानून सदस्य र त्यस्तो कानून सदस्य नभएमा वा भए पनि अनुपस्थित भएमा पहिले नियुक्ति भएको बैकिङ्ग सदस्य र निज पनि अनुपस्थित भएमा उपस्थित भएको बैकिङ्ग सदस्य न्यायाधिकरणको अध्यक्ष हुनेछ ।

(५) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी न्यायाधिकरणको प्रादेशिक क्षेत्राधिकारमा थप गरी ऋण असुलीसम्बन्धी मुद्दाको शुरु कारवाही तथा किनारा गर्ने अधिकार प्रदान गर्न सक्नेछ ।

५. **सदस्यको नियुक्ति** : नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी दफा ६ बमोजिम योग्यता पुगेका व्यक्तिहरूमध्येबाट सदस्य नियुक्ति गर्नेछ ।

तर बैकिङ्ग तथा लेखा सदस्यको नियुक्ति गर्दा नेपाल सरकारले नेपाल राष्ट्र बैंकको परामर्श लिनेछ ।

६. **सदस्यको योग्यता** : सदस्य हुनका लागि देहाय बमोजिमको योग्यता पुगेको हुनु पर्नेछ :-

(क) कानून सदस्यको लागि जिल्ला अदालतको न्यायाधीश भैरहेको वा भैसकेको वा हुन योग्यता पुगेको व्यक्ति,

(ख) बैकिङ्ग सदस्यको लागि अर्थशास्त्र वा वाणिज्यशास्त्रमा कम्तीमा स्नातकोत्तर उपाधि प्राप्त गरी प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भएको बैंक वा वित्तीय संस्थाको कम्तीमा द्वितीय श्रेणीको अधिकृत स्तरको पदमा दश वर्षको अनुभव प्राप्त व्यक्ति,

(ग) लेखा सदस्यको लागि वाणिज्यशास्त्रमा स्नातकोत्तर उपाधि प्राप्त गरी वा चार्टर्ड एकाउण्टेन्सी वा सो सरहको परीक्षा उत्तीर्ण गरी कम्तीमा “ख” श्रेणीको लेखा परीक्षकको प्रमाणपत्र प्राप्त गरी बैकिङ्ग वा वित्तीय क्षेत्रको लेखापरीक्षणसम्बन्धी काममा कम्तीमा दश वर्षको अनुभव प्राप्त व्यक्ति ।

७. **सदस्यको पदावधि** : सदस्य आफ्नो पदमा नियुक्त भएको मितिले पाँच वर्षको अवधिसम्म बहाल रहने छ र निजको पुनः नियुक्ति हुन सक्नेछ ।

८. **पुनरावेदन न्यायाधिकरणको स्थापना** : (१) यस ऐन बमोजिम न्यायाधिकरणले गरेको निर्णय उपर पुनरावेदन सुन्ने प्रयोजनको लागि नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी आवश्यकता अनुसार ऋण असुली पुनरावेदन न्यायाधिकरणको स्थापना गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम पुनरावेदन न्यायाधिकरणको स्थापना गर्दा त्यस्ता पुनरावेदन न्यायाधिकरणको मुकाम तथा प्रादेशिक क्षेत्राधिकार समेत तोकिदिनु पर्नेछ ।

* दोस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

(३) नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी कुनै पुनरावेदन न्यायाधिकरणलाई आफ्नो प्रादेशिक क्षेत्राधिकारभन्दा बाहिरको न्यायाधिकरणले गरेको आदेश वा निर्णय उपर पुनरावेदन सुन्ने गरी तोक्न सक्नेछ ।

९. **पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीको नियुक्ति** : नेपाल सरकारले पुनरावेदन अदालतको न्यायाधीश भैसकेको वा भैरहेको वा हुन योग्यता पुगेको कुनै व्यक्तिलाई राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी पुनरावेदन न्यायाधिकरणको पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीको पदमा नियुक्त गर्न सक्नेछ ।
१०. **पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीको पदावधि** : पुनरावेदन सुन्ने अधिकारी आफ्नो पदमा नियुक्त भएको मितिले ५ वर्षको अवधिसम्म बहाल रहनेछ र निजको पुनः नियुक्ति हुन सक्नेछ ।
११. **पारिश्रमिक तथा सुविधा** : सदस्य र पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीको पारिश्रमिक तथा सुविधा र सेवाका अन्य शर्तहरू तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
१२. **पदमा नरहने अवस्था** : (१) देहायका अवस्थामा सदस्य वा पुनरावेदन सुन्ने अधिकारी आफ्नो पदमा बहाल रहने छैन :-
 - (क) यस ऐन बमोजिम पदावधि समाप्त भएमा,
 - (ख) आफ्नो पदबाट दिएको राजीनामा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भएमा,
 - (ग) खराब आचरण भएको वा कार्यक्षमताको अभाव भएको भन्ने आधारमा नेपाल सरकारले हटाएमा ।
- (२) उपदफा (१) को खण्ड (ग) बमोजिम नेपाल सरकारले पदबाट हटाउने आदेश दिनुभन्दा अघि निजलाई सफाईको उचित मौका दिनु पर्नेछ ।
१३. **रिक्त पदको पूर्ति** : दफा १२ बमोजिम वा अन्य कुनै कारणबाट सदस्य वा पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीको पद रिक्त हुन आएमा त्यसरी रिक्त भएको पदमा निजको बाँकि अवधिको लागि दफा ५ वा दफा ९ बमोजिमको प्रकृयाबाट पूर्ति गरिनेछ ।

परिच्छेद - ३

न्यायाधिकरण तथा पुनरावेदन न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार तथा कार्यविधि

१४. **काम, कर्तव्य र क्षेत्राधिकार** : (१) यस ऐन बमोजिम न्यायाधिकरण स्थापना भएपछि आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्रको बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असुलीसम्बन्धी मुद्दाको शुरु कारवाही तथा किनारा गर्ने अधिकार न्यायाधिकरणको हुनेछ ।
 - (२) न्यायाधिकरणको अधिकारक्षेत्रको प्रयोग तीनै जना सदस्यले सामुहिक रूपमा गर्नेछन् । बहुमतको राय न्यायाधिकरणको निर्णय मानिनेछ ।

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कानून सदस्य सहित दुई जना सदस्यको उपस्थिति भएमा मुद्दाको कारवाही र किनारा गर्न सकिनेछ । कानून सदस्य बाहेक अरु दुई जना सदस्यको उपस्थितिमा मुद्दाको निर्णय गर्न वा अन्तिम आदेश दिन बाहेक अरु कारवाही गर्न सकिनेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम दुई जना सदस्यको उपस्थितिमा मुद्दाको कारवाही र किनारा गर्दा मतैक्य हुन नसकेमा अनुपस्थित रहेको सदस्य समेतको उपस्थितिमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम पेश गर्दा पनि बहुमत कायम हुन नसकेमा त्यस्तो मुद्दाको हकमा पुनरावेदन न्यायाधिकरण समक्ष निकासको लागि लेखी पठाउनु पर्नेछ ।

(६) पुनरावेदन न्यायाधिकरण स्थापना भएपछि आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्रको न्यायाधिकरणले दिएको आदेश उपर पुनरावेदन सुन्ने अन्तिम अधिकार पुनरावेदन न्यायाधिकरणको हुनेछ ।

(७) यस ऐनको अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि बैंक तथा वित्तीय संस्थाले आफूले असुल गर्नुपर्ने ऋण सम्बन्धमा देहाय बमोजिमको अवस्था पूरा भएको ऋण असुली सम्बन्धमा मात्र निवेदन दिन सक्नेछ :-

(क) ऋणीसंग ऋण फछ्यौट गर्न, गराउन यथेष्ट छलफल तथा क्रियाकलाप गरेको हुनु पर्ने,

(ख) ऋण असुलीसम्बन्धी बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट प्रयाप्त कारवाही भई ऋण असुल हुन नसकेको हुनु पर्ने ।

१५. **न्यायाधिकरणमा निवेदन दिनु पर्ने** : (१) बैंक तथा वित्तीय संस्थाले ऋणीबाट असुलउपर गर्नु पर्ने रकम असुलउपर गर्न नसकेमा देहायको म्यादभित्र न्यायाधिकरण समक्ष त्यस्तो रकम असुलउपर गराई पाउन तोकिएको दस्तुर संलग्न राखी तोकिएको ढाँचामा उजुरी निवेदन दिनु पर्नेछ :-

(क) यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत भाखा नाघि सकेका कर्जाहरुको हकमा यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले *पाँच वर्ष भित्र ।

(ख) यो ऐन प्रारम्भ भएपछि भाखा नाघेका कर्जाको हकमा त्यसरी भाखा नाघेका मितिले *चार वर्ष भित्र ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन दिँदा सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाले दावी गरेको रकमको ०.२५ प्रतिशतले हुन आउने रकम समेत ऋण असुली शुल्क वाफत अग्रीम रुपमा न्यायाधिकरण समक्ष बुझाउनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको उजुरी निवेदन प्राप्त भएको मितिले पन्ध्र दिन भित्र न्यायाधिकरणले प्रतिवादीलाई आफ्नो सफाईको निमित्त सबुद प्रमाण सहित प्रतिउत्तर पेश गर्न पन्ध्र दिनको म्याद जारी गर्नु पर्नेछ र प्रतिवादीले सो अवधिभित्र प्रतिउत्तरपत्र दाखिल गर्नु पर्नेछ ।

*२०६३।४।१ देखि प्रारम्भ भएको मानिने गरी भएको पहिलो संशोधन ।

तर, काबु बाहिरको परिस्थिति परी सो म्याद भित्र प्रतिवादीले प्रतिउत्तरपत्र पेश गर्न नसकी सो को कारण खोली त्यसपछिको पन्ध्र दिनभित्र निवेदन दिएमा र त्यस्तो निवेदनको व्यहोरा मनासिब देखिएमा न्यायाधिकरणले पन्ध्र दिनसम्मको म्याद थप गर्न सक्नेछ ।

१६. **अन्तरिम आदेश जारी गर्न सक्ने** : (१) न्यायाधिकरणमा विचाराधीन रहेको कुनै मुद्दाका सम्बन्धमा ऋण लिनको लागि राखिएको धितो वा ऋणीको जमानत दिने व्यक्तिको स्वामित्व वा कब्जामा रहेको वा हक भएको चल वा अचल सम्पति हस्तान्तरण, नामसारी वा बिक्री गर्न नपाउने गरी रोक्का राख्न आवश्यक छ भन्ने कुरा पक्षको निवेदनको आधारमा न्यायाधिकरणलाई लागेमा अर्को आदेश नदिएसम्म त्यस्तो सम्पति रोक्का राख्न सम्बन्धित कार्यालयको नाममा न्यायाधिकरणले अन्तरिम आदेश जारी गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको आदेशको पालना गर्नु सम्बन्धित कार्यालयको कर्तव्य हुनेछ ।

१७. **मुद्दाको कारवाही र किनारा गर्नुपर्ने अवधि** : न्यायाधिकरणले प्रतिउत्तरपत्र दाखिला भएकोमा सो दाखिला भएको मितिले र प्रतिउत्तरपत्र दाखिल नभएकोमा सो दाखिल गर्नुपर्ने म्याद भुक्तान भएको मितिले एक सय पचास दिनभित्र यस ऐन बमोजिम परेको मुद्दामा अन्तिम कारवाही र किनारा गरिसक्नु पर्नेछ ।

तर दफा (१५) को उपदफा (३) बमोजिम गुज्रेको म्याद थमाउन पाउने म्याद भुक्तान नभई मुद्दाको अन्तिम कारवाही र किनारा गर्न हुँदैन ।

१८. **निर्णय सुनाउने** : (१) न्यायाधिकरणले गरेको निर्णय उपस्थित पक्ष वा निजहरुको वारेसलाई सुनाई निजहरुबाट निर्णय सुनी पाएको भरपाई गराउनु पर्नेछ ।

(२) निर्णय गर्दाका बखत सम्बन्धित पक्ष वा निजको वारेस अनुपस्थित रहेको भए निर्णय भएको सात दिन भित्र निजहरुलाई निर्णयको जानकारी पठाई दिनु पर्नेछ ।

१९. **पुनरावेदन दिन सक्ने** : (१) न्यायाधिकरणले गरेको निर्णय उपर चित्त नबुझ्ने पक्षले सो निर्णयको प्रतिलिपि प्राप्त गरेको मितिले पन्ध्र दिनभित्र तोकिएको पुनरावेदन दस्तुर तिरी तोकिए बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित पुनरावेदन न्यायाधिकरण समक्ष पुनरावेदन दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको पुनरावेदन दर्ता भएको मितिले सात दिनभित्र पुनरावेदन न्यायाधिकरणले प्रतिवादीलाई आफ्नो सफाईको निमित्त सवुद प्रमाण सहित प्रतिउत्तर पेश गर्न तीस दिनको म्याद दिनु पर्नेछ र प्रतिवादीले सो अवधिभित्र प्रतिउत्तरपत्र दाखिल गर्नु पर्नेछ ।

तर काबु बाहिरको परिस्थिति परी सो म्यादभित्र प्रतिवादीले प्रतिउत्तरपत्र पेश गर्न नसकि सो को कारण खोली निवेदन दिएमा पुनरावेदन न्यायाधिकरणले पन्ध्र दिनको म्याद थप गर्न सक्नेछ ।

२०. **मिलापत्र हुन सक्ने** : (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस ऐन बमोजिम कारवाही तथा किनारा गर्न बाँकि रहेका कुनै मुद्दामा मिलापत्र गर्ने उद्देश्यले उजुरवाला र प्रतिवादी

दुवैले आफूहरू मिल्ने ब्यहोराको निवेदन न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरण समक्ष दिएमा सो निवेदनको ब्यहोरा वादी प्रतिवादी दुवैलाई पढी बांची सुनाई त्यसको मतलब र परिणाम समेत राम्रोसित सम्झाई बुझाई त्यसरी सम्झाउँदा दुवै पक्षले मञ्जुर गरेमा मुद्दाको कारवाही जुनसुकै अवस्थामा पुगेको भए तापनि न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरणले मिलापत्र गराई दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम मिलापत्र गर्दा दावी रकमको ०.५० प्रतिशतले हुनआउने रकम मिलापत्र दस्तुर वापत आधा-आधा गरी उजुरवाला र प्रतिवादी दुवैले न्यायाधिकरणमा बुझाउनु पर्नेछ । यसरी उजुरवालाले बुझाउनु पर्ने मिलापत्र वापत लाग्ने दस्तुर निजले दफा १५ को उपदफा (२) बमोजिम अग्रिम रूपमा बुझाएको ऋण असुली शुल्कबाट कट्टी गरी लिईनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम भएको मिलापत्रको कार्यान्वयन गर्न त्यसरी मिलापत्र गराउने न्यायाधिकरणले ऋण असुली अधिकृतलाई आदेश दिनु पर्नेछ ।

२१. **निर्णयको कार्यान्वयन** : (१) न्यायाधिकरणले दफा (१८) बमोजिम निर्णय सुनाइ सकेपछि सो निर्णय उपर पुनरावेदन परेकोमा पुनरावेदन न्यायाधिकरणको निर्णय प्राप्त भएपछि र पुनरावेदन नपरेकोमा पुनरावेदन दिने म्याद गुज्रेपछि निर्णय कार्यान्वयन गर्न ऋण असुली अधिकृतको नाममा आदेश जारी गर्नु पर्नेछ ।

(२) न्यायाधिकरणले उपदफा (१) बमोजिम आदेश जारी गर्दा निर्णयको कार्यान्वयन गर्ने अवधि समेत तोकिएको दिन सक्नेछ ।

२२. **पुनरावेदनको लागि धरौटी जम्मा गर्नुपर्ने** : दफा (१९) बमोजिम ऋणीले पुनरावेदन गर्दा न्यायाधिकरणले गरेको निर्णय बमोजिम असुलउपर गर्नु पर्ने ठहर भएको रकमको तीस प्रतिशत रकम धरौटी वापत नगद जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

२३. **पुनरावेदन किनारा लगाउनु पर्ने अवधि** : पुनरावेदन न्यायाधिकरणले पुनरावेदनको प्रतिउत्तर दाखिला भएकोमा सो दाखिला भएको मितिले र त्यस्तो प्रतिउत्तरपत्र दाखिला नभएकोमा सो दाखिला गर्नुपर्ने म्याद भुक्तान भएको मितिले नब्बे दिनभित्र यस ऐन बमोजिम परेको पुनरावेदनको अन्तिम कारवाही किनारा लगाई सोको जानकारी अन्तिम कारवाही किनारा भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र सम्बन्धित न्यायाधिकरणमा पठाउनु पर्नेछ ।

२४. **न्यायाधिकरण र पुनरावेदन न्यायाधिकरणको अधिकार तथा कार्यविधि** : (१) यस ऐन बमोजिम परेको मुद्दाको कारवाही तथा किनारा गर्दा न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरणले यो ऐन वा यस ऐन अर्न्तगत बनेको नियम अर्न्तगत रही आफ्नो कार्यविधि आफैले निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

(२) यस ऐन बमोजिम परेको मुद्दाको कारवाही तथा किनारा गर्दा न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरणलाई म्याद जारी गर्न वादी, प्रतिवादी साक्षी भिक्काउने, सपथ गराउने, बयान लिने, सबुद प्रमाण तथा आवश्यक कागजात वा विवरण बुझ्ने, कागजपत्र दाखिल गराउने, धरौटी जम्मा गर्न लगाउने र सजाय गर्ने समेत प्रचलित कानून बमोजिम अदालतलाई भए सरहको अधिकार हुनेछ ।

परिच्छेद - ४

ऋण असुली विधि

२५. ऋण असुली विधि : (१) ऋण असुली अधिकृतले न्यायाधिकरणको आदेश प्राप्त भएपछि सो आदेशमा तोकिएको म्याद भित्र ऋणीबाट ऋण रकम असुलउपर गरी सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई दिलाई दिनु पर्नेछ ।

(२) ऋण असुली अधिकृतले ऋण साँवा तथा ब्याज रकम असुलउपर गर्दा प्रचलित कानूनको अधिनमा रही देहाएका विधि अपनाउन सक्नेछ :-

(क) ऋणीको धितो राखिएको वा नराखिएको अन्य चल वा अचल सम्पति कब्जा वा लिलाम बिक्री गर्ने,

(ख) जमानत दिने व्यक्तिको चल वा अचल सम्पति कब्जा वा लिलाम बिक्री गर्ने,

(ग) कुनै व्यक्ति विशेष ऋणी वा जमानत दिने व्यक्ति भएकोमा त्यस्तो व्यक्तिलाई पक्राउ गरी प्रचलित कानून बमोजिम थुनामा राख्ने ।

२६. जमानत लिने व्यक्तिको दायित्व : (१) ऋणीको निमित्त जमानत दिने व्यक्तिको दायित्व जमानत दिएको रकमको हदसम्म मात्र सिमित रहनेछ ।

(२) प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि उपदफा (१) बमोजिमको दायित्व जमानत दिने व्यक्तिबाट सोभै असुलउपर गर्न सकिनेछ ।

२७. ऋण असुली अधिकृतको आदेश न्यायाधिकरणको आदेश सरह हुने : (१) यस ऐन बमोजिम ऋण असुल उपर गर्ने सन्दर्भमा ऋण असुली अधिकृतले दिएको आदेश न्यायाधिकरणले दिएको आदेश सरह हुनेछ र त्यस्तो आदेशको पालना गर्नु सम्बन्धित सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

(२) ऋण असुली अधिकृतले यस ऐन बमोजिम दिएको आदेशको कसैले अवहेलना गरेमा न्यायाधिकरणले निजलाई दफा ३० बमोजिम न्यायाधिकरणको अवहेलनामा कारवाही चलाउन सक्नेछ ।

परिच्छेद - ५

विविध

२८. **ऋण असुली अधिकृत तोक्ने** : (१) नेपाल सरकारले कम्तीमा राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणीको अधिकृतलाई ऋण असुली अधिकृत तोक्न सक्नेछ ।
- (२) ऋण असुली अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
२९. **अन्य कर्मचारीसम्बन्धी व्यवस्था** : ऋण असुली अधिकृतको अतिरिक्त न्यायाधिकरण तथा पुनरावेदन न्यायाधिकरणको कार्य संचालन गर्नका लागि नेपाल सरकारले आवश्यक कर्मचारी उपलब्ध गराउनेछ ।
३०. **अवहेलनामा कारवाही चलाउन सक्ने** : (१) न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरणले आफ्नो अवहेलनामा कारवाही चलाउन सक्नेछ ।
- (२) न्यायाधिकरणले आफ्नो अवहेलना गरेको ठहर्‍याएमा अभियुक्तलाई एक हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा एक महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय गर्न सक्नेछ ।
- (३) पुनरावेदन न्यायाधिकरणले आफ्नो अवहेलना गरेको ठहर्‍याएमा अभियुक्तलाई पाँच हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा तीन महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय गर्न सक्नेछ ।
- (४) उपदफा (१) वा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सम्बन्धित न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरणलाई सन्तोष हुने गरी अभियुक्तले क्षमायाचना गरेमा निजलाई कुनै सजाय नगरी क्षमा दिन वा सजाय तोकिसकेको भए सो सजाय घटाउन वा माफ गर्न वा सजाय मुलतवी राखी तोकेको सर्त पालन भएमा सजाय कार्यान्वयन नगर्न आदेश दिन सक्नेछ ।
३१. **बैंक तथा वित्तीय संस्थाले रकम तिर्नुपर्ने** : (१) यस ऐन बमोजिम ऋण असुली भैसकेपछि असुली भएको ऋण रकमको १ प्रतिशत रकम ऋण असुली शुल्क वापत सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाले न्यायाधिकरणलाई तिर्नु पर्नेछ । यसरी बैंक तथा वित्तीय संस्थाले ऋण असुली शुल्क तिर्दा निजले दफा १५ को उपदफा (२) बमोजिम बुझाएको रकम कटाई बाँकि रकम मात्र तिर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम दाखिला हुन आएको रकम न्यायाधिकरणले नेपाल सरकारले तोके बमोजिम सञ्चित खातामा दाखिला गर्नु पर्नेछ ।
३२. **मुद्दा सर्ने** : यो ऐन प्रारम्भ भएको बखत जिल्ला अदालत र पुनरावेदन अदालतमा छिन्न बाँकी रहेका यस ऐनको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने ऋण सम्बन्धी मुद्दा सम्बन्धित न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरणमा सर्नेछन् ।
३३. **नियम बनाउन सक्ने** : यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्नको लागि नेपाल सरकारले आवश्यक नियमहरू बनाउन सक्नेछ ।

बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असुली नियमावली, २०५८

नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित मिति: २०५९।०८।१२

पहिलो संशोधन: २०६०।१०।२९

बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असुली ऐन, २०५८ को दफा ३३ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले देहाएका नियमहरू बनाएको छ ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिक

- संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यी नियमहरूको नाम “बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असुली नियमावली, २०५९” रहेको छ ।
 - यो नियमावली तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।
- परिभाषा** : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस नियमावलीमा,
 - “ऐन” भन्नाले बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असुली ऐन, २०५८ सम्भन्नु पर्छ ।
 - “उजुरी निवेदन” भन्नाले ऐनको दफा १५ को उपदफा (१) बमोजिम बैंक वा वित्तीय संस्थाले न्यायाधिकरण समक्ष पेश गरेको उजुरी निवेदन सम्भन्नु पर्छ ।
 - “श्रेस्तेदार” भन्नाले नियम ३२ बमोजिम न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरणको सामान्य प्रशासनसम्बन्धी काम गर्न नेपाल सरकारले तोकेको अधिकृत सम्भन्नु पर्छ ।

परिच्छेद - २

उजुरी निवेदनसम्बन्धी ब्यवस्था

- उजुरी निवेदन दिनुपर्ने** : बैंक वा वित्तीय संस्थाले उजुरी दिँदा अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा पाँच रुपैयाँ उजुरी निवेदन दस्तुर र दावी रकमको ०.२५ प्रतिशतले हुन आउने ऋण असुली शुल्क वापतको रकम समेत संलग्न गरी न्यायाधिकरण समक्ष उजुरी निवेदन दिनु पर्नेछ ।

४. **उजुरी निवेदनमा खुलाउनुपर्ने कुराहरु** : नियम ३ बमोजिम दिने उजुरी निवेदनमा देहाएका कुराहरु खुलाउनु पर्नेछ :-
- (क) निवेदक र प्रतिवादी प्रत्येकको पुरा नाम, थर र बतन,
 - (ख) ऐनको म्याद भित्र उजुरी निवेदन दायर गरे नगरेको र उजुरी निवेदन दस्तुर तथा ऋण असुली शुल्क वापत अग्रिम रुपमा बुझाउनु पर्ने रकम संलग्न गरे, नगरेको,
 - (ग) ऋण असुल उपर गर्ने सम्बन्धमा बैंक वा वित्तीय संस्थाले ऋणीसंग पटक पटक पत्राचार, छलफल वा वार्ता वा त्यस्तो ऋणको पुनर्तालिकिकरण, पुनरसंरचना वा त्यस्तै किसिमका अन्य क्रियाकलाप गरे नगरेको,
 - * (गघ) ऋण असुल उपर गर्ने सम्बन्धमा बैंक वा वित्तीय संस्थाले ऋणीलाई ऋण चुक्ता गर्न आउने निश्चित अवधि तोकी सो म्याद भित्र ऋण चुक्ता गर्न नआएमा निजका विरुद्ध आवश्यक कानूनी कारवाही चलाईने ब्यहोराको वा बैंक वा वित्तीय संस्थामा धितो राखिएको चल वा अचल सम्पति लिलाम बिक्री गर्ने सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना राष्ट्रियस्तरको कुनै दैनिक पत्रिकामा प्रकाशन गरे, नगरेको वा धितो राखिएको चल अचल सम्पति लिलाम बिक्री गर्न कारवाही चलाउँदा समेत कुनै कारणवश लिलाम बिक्री भए नभएको ,
 - (घ) ऋणीसंग ऋण असुलउपर गर्ने सम्बन्धमा प्रचलित कानून बमोजिम कुनै अड्डा अदालतमा कुनै मुद्दा दायर गरे नगरेको,
 - (ङ) एक जना भन्दा बढी प्रतिवादी भएमा निजहरु सबैलाई पठाउन पुग्ने गरी उजुरी निवेदनको प्रतिलिपि संलग्न राखे नराखेको,
 - (च) उजुरी निवेदनमा उल्लिखित दावीलाई पुष्टी हुने गरी आवश्यक प्रमाण तथा कागजातहरु संलग्न राखे, नराखेको ।
५. **रीत नपुगेको उजुरी निवेदन दर्ता नहुने** : नियम ४ बमोजिमको उजुरी निवेदनमा खुलाउनु पर्ने कुरा नखुलाई वा संलग्न हुनुपर्ने कागजात संलग्न नभई प्राप्त हुन आएको उजुरी निवेदनलाई श्रेस्तेदारले रीत नपुगेको ब्यहोरा खुलाई त्यस्तो उजुरी निवेदन दरपीठ गरी सम्बन्धित बैंक वा वित्तीय संस्थालाई फिर्ता गर्नु पर्नेछ ।
६. **उजुरी निवेदन दर्ता गरी निस्सा दिनुपर्ने** : कुनै बैंक वा वित्तीय संस्थाले दिएको उजुरी निवेदन ऐन तथा यस नियमावली बमोजिम रीत पुगेको देखिन आएमा श्रेस्तेदारले त्यस्तो उजुरी निवेदन दर्ता गरी सोको निस्सा सम्बन्धित बैंक वा वित्तीय संस्थालाई दिनु पर्नेछ ।

● पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

* पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

७. **उजुरी निवेदनको जाँचबुझ र खारेजी** : (१) कुनै उजुरी निवेदन दायर भएपछि, न्यायाधिकरणले सो सम्बन्धमा देहाएका कुराहरुको जाँचबुझ गर्नेछ :-

(क) ऋण असुलउपरको लागि लिइएको दावीको आधार स्पष्ट छ, छैन,

(ख) उजुरी निवेदन साथ संलग्न प्रमाण तथा कागजातहरु दावीलाई पुष्टी गर्न पर्याप्त छन, छैनन् ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम जाँचबुझ गर्दा उजुरी निवेदनमा उल्लिखित दावीका आधारहरु स्पष्ट नभई दावी लाग्न नसक्ने देखेमा न्यायाधिकरणले उजुरी निवेदन खारेज गर्न सक्नेछ ।

(३) उजुरी निवेदनसाथ संलग्न प्रमाण तथा कागजातहरुबाट दावी पुष्टि हुन नसक्ने देखेमा न्यायाधिकरणले सम्बन्धित बैंक वा वित्तीयसंस्थालाई सात दिनको म्याद दिई थप आवश्यक प्रमाण तथा कागजातहरु पेश गर्न आदेश दिन सक्नेछ । यसरी तोकिएको म्याद भित्र सम्बन्धित बैंक वा वित्तीय संस्थाले थप आवश्यक प्रमाण तथा कागजातहरु पेश गर्न नसकेमा वा पेश गरेको कागजातबाट दावी पुष्टि हुन नसक्ने देखेमा न्यायाधिकरणले त्यस्तो उजुरी निवेदन खारेज गर्न सक्नेछ ।

(४) न्यायाधिकरणले उपनियम (२) वा (३) बमोजिम उजुरी निवेदन खारेज गरेमा सोको जानकारी उजुरी निवेदन खारेज गरेको मितिले सात दिन भित्र सम्बन्धित बैंक वा वित्तीय संस्थालाई दिनु पर्नेछ ।

परिच्छेद - ३

म्याद तामेली र प्रमाण बुझ्नेसम्बन्धी व्यवस्था

८. **प्रतिउत्तरपत्र पेश गर्न म्याद जारी गर्ने** : (१) न्यायाधिकरणमा उजुरी निवेदन दर्ता भएपछि, सो मितिले पन्ध्र दिन भित्र *सो उजुरी निवेदनको एक प्रति प्रतिलिपि समेत संलग्न राखी सम्बन्धित प्रतिवादीका नाउँमा अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा न्यायाधिकरणले म्याद जारी गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम जारी भएको म्याद तामेल गर्दा प्रतिवादी वा निजका एकाघर परिवारका कुनै सदस्यलाई बुझाई तामेल गर्नु पर्दछ । यसरी बुझाउँदा प्रतिवादी वा निजको एकाघर परिवारका कुनै सदस्य फेला नपरेमा वा निजको घर डेरा पत्ता नलागेमा सम्बन्धित गाउँ विकास समिति वा नगरपालिकाको कुनै सदस्य वा प्रतिनिधी वा कुनै दुईजना स्थानीय व्यक्तिलाई रोहवरमा राखी सो म्याद प्रतिवादीको घर डेरा भएको सार्वजनिक स्थानमा टाँस गर्नु पर्नेछ र सो बमोजिम म्याद टाँस भएपछि प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि रितपूर्वक म्याद तामेल भएको मानिनेछ ।

* पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

तर बैक वा वित्तीय संस्थाले गलत ठेगाना लेखिदिएको वा न्यायाधिकरणद्वारा गलत ठेगाना उल्लेख गरेको कारणले प्रतिवादी वा निजको घर डेराको पत्ता नलागेको रहेछ भने त्यसरी म्याद टाँस हुँदा रितपूर्वक म्याद तामेल भएको मानिने छैन ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमको म्याद तामेल गर्न जाने कर्मचारीले बाटाका म्याद बाहेक
● सामान्यतः दुई दिन भित्र म्याद तामेल गरी सक्नु पर्नेछ,

(४) उपनियम (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै फर्म, कम्पनी वा संस्था प्रतिवादी भई त्यस्तो प्रतिवादीका नाउँमा प्रतिउत्तरपत्र पेश गर्न म्याद जारी गर्दा यस्तो फर्म, कम्पनी वा संस्थाको रजिष्टर्ड कार्यालयमा हुलाक मार्फत रजिष्ट्री गरी पठाएमा वा त्यस्तो कार्यालयको टेलिफ्याक्स, इमेल वा अन्य बिद्युतीय संचार माध्यमबाट पठाएमा त्यस्तो म्याद रितपूर्वक तामेल भएको मानिनेछ । **

● (५) यस नियममा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै प्रतिवादीका नाउँमा म्याद जारी गर्दा त्यस्तो म्याद जारी हुन नसकेको प्रतिवेदन पर्न आएमा सम्बन्धित प्रतिवादीको नाउँमा जारी भएको म्यादसम्बन्धी सूचना रेडियो, टेलिभिजन वा राष्ट्रियस्तरको कुनै पत्रपत्रिकामा प्रसारण वा प्रकाशन गर्न सकिनेछ । त्यसरी प्रसारण वा प्रकाशन भएको अवस्थामा त्यस्ता प्रतिवादीका नाउँमा त्यस्तो म्याद यस नियमावली बमोजिम रितपूर्वक तामेल भएको मानिनेछ ।

९. **म्याद थमाउन सक्ने** : (१) नियम ८ बमोजिम प्रतिवादीलाई प्रतिउत्तरपत्र पेश गर्न जारी गरेको म्याद प्रतिवादीको काबु बाहिरको परिस्थिति परी गुज्रन गई प्रतिवादीले प्रतिउत्तरपत्र पेश गर्न नसकेमा सोको कारण खोली गुज्रेको म्याद थमाई पाउनको लागि न्यायाधिकरण समक्ष गुज्रेको मितिले पन्ध्र दिनभित्र निवेदन दिएमा र त्यस्तो निवेदनको व्यहोरा मनासिव देखिएमा न्यायाधिकरणले प्रतिवादीलाई प्रतिउत्तरपत्र पेश गर्न पन्ध्र दिन सम्मको म्याद थप गर्न सक्नेछ ।

(२) ऐन तथा यस नियमावली बमोजिम कारवाही चलिरहेको कुनै मुद्दामा तारेखमा बसेको कुनै निवेदक वा प्रतिवादीले त्यस्तो तारेख गुजारेमा गुज्रेको तारेख थमाउन पाउने छैन ।

तर निवेदक वा प्रतिवादीको काबु बाहिरको परिस्थितिले गर्दा तारेख गुज्रन गई गुज्रेको मितिले पन्ध्र दिन भित्र न्यायाधिकरण समक्ष निवेदन दिएमा र त्यस्तो निवेदनको व्यहोरा मनासिव देखिएमा न्यायाधिकरणले निवेदक वा प्रतिवादीलाई पन्ध्र दिन सम्मको तारेख थामी दिन सक्नेछ ।

१०. **प्रमाण बुझ्ने** : (१) लिखतको प्रकृतिबाट निवेदकसंग रहनु पर्ने वा निजले पेश गर्न सक्ने लिखत प्रमाणको सक्कल र सोको एक प्रति नक्कल उजुरी निवेदनसाथ पेश गर्नु पर्नेछ ।

● पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

** पहिलो संशोधनद्वारा भिकिएको ।

(२) लिखतको प्रकृतिबाट प्रतिवादीसंग रहनु पर्ने वा निजले पेश गर्न सक्ने लिखत प्रमाणको सक्कल र सोको एक प्रति नक्कल प्रतिउत्तरपत्रका साथ पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) निवेदक वा प्रतिवादीले उपनियम (१) र (२) बमोजिम पेश नगरेका लिखत प्रमाण पछि बुझिने वा प्रमाण लाग्ने छैन ।

तर देहायका अवस्थामा देहाए बमोजिम लिखत प्रमाण दाखिला गर्न वा बुझ्न सकिनेछ :-

(क) न्यायाधिकरणमा दाखिला गर्न नसकिने लिखत प्रमाणका हकमा त्यस्तो लिखतको नक्कल मात्र दाखिला गर्न सकिनेछ ।

(ख) निवेदक वा प्रतिवादीले कुनै नयाँ वा महत्वपूर्ण लिखत प्रमाण उजुरी निवेदन वा प्रतिउत्तर दिँदाका बखत निजले भरमजदूर कोशिस गर्दा पनि थाहा नपाएको वा प्राप्त गर्न नसकेकाले त्यस्तो लिखत थाहा पाएपछि वा प्राप्त भएपछि पेश गर्न न्यायाधिकरण समक्ष निवेदन दिएमा र सो व्यहोरा मनासिब देखिएमा न्यायाधिकरणले सो कुराको पर्चा खडा गरी त्यस्तो लिखत प्रमाण बुझ्न सक्नेछ ।

(ग) कुनै मनासिब कारण देखाई निवेदक वा प्रतिवादीले कुनै लिखत प्रमाण पेश गर्न अर्को तारेख तोकी पाउँ भनी निवेदन गरेमा न्यायाधिकरणले सो लिखत प्रमाण पेश गर्न मनासिब माफिकको मौका दिन अर्को तारेख तोकी दिन सक्नेछ ।

(४) सबुद प्रमाण बुझ्न भनी तोकिएको तारेखमा निवेदकको प्रमाण कागज प्रतिवादीलाई र प्रतिवादीको प्रमाणको कागज निवेदकलाई सक्कलै देखाई सुनाई सद्दे, कित्तै वा जालसाजी जे भन्छ सोही व्यहोराको बयान गराउनु पर्नेछ । यसरी बयान गराउँदा सोही बखत सद्दे, कित्तै वा जालसाजी छुट्ट्याउन नसक्ने भई न्यायाधिकरणको तजबिजले म्याद दिनुपर्ने ठहर्‍याएमा तीन दिनसम्मको म्याद दिन सक्नेछ ।

(५) उजुरी निवेदन वा प्रतिउत्तरपत्रमा लिखत प्रमाण भनी उल्लेख भएका कागजातहरु निवेदक वा प्रतिवादीले न्यायाधिकरण समक्ष पेश गरेपछि सोको प्रतिलिपि तयार गरी श्रेस्तेदारले त्यस्तो नक्कल सक्कलसँग रुजु गरी नक्कल दुरुस्त देखेमा सक्कल बमोजिम नक्कल दुरुस्त छ भन्ने व्यहोरा सो कागजात पेश गर्ने निवेदक वा प्रतिवादीबाट त्यसै कागजमा लेखाई निजको सहिछाप गरी मिसिल साथ राख्नु पर्नेछ ।

(६) उपनियम (५) बमोजिमका सक्कल कागजातहरुमा क्रमैसंग नम्बर चढाई सोको पिठमा अड्डाको छाप लगाई सक्कल कागजातहरु सम्बन्धित व्यक्तिलाई फिर्ता गर्नु पर्नेछ ।

११. **अनुपस्थित प्रतिवादीका तर्फबाट अरुले प्रमाण पेश गर्न सक्ने** : कुनै मुद्दामा यस नियमावली बमोजिम जारी भएको म्यादमा प्रतिवादीले प्रतिउत्तर पेश गर्न नसकेको कुनै मनासिब कारण देखाई निजका एकाघर परिवारको कुनै हकवाला वा कुनै व्यक्तिले सो म्याद भुक्तान भएको मितिले सात

दिन भित्र निवेदकको दावी खण्डन हुने कुनै प्रमाण पेश गरेमा न्यायाधिकरणले सो प्रमाण समेत बुझि मुद्दाको कारवाही र किनारा गर्नु पर्नेछ ।

१२. **प्रमाण बुझी सकेपछि पक्ष तारेखमा नबसे पनि हुने** : (१) न्यायाधिकरणले निवेदक र प्रतिवादी दुवै पक्षको प्रमाण बुझि सकेपछि कुनै पक्षले चाहेमा न्यायाधिकरणको अनुमति लिई तारेखमा नबस्न पनि सक्नेछ ।

(२) निवेदकले आफ्नो प्रमाण पेश गरेपछि निजले मात्र वा प्रतिवादीले समेत तारेख गुजारे पनि मुद्दा डिसमिस फैसला गर्नु हुँदैन र बुझेसम्मका प्रमाणका आधारमा मुद्दाको कारवाही र किनारा गर्नु पर्नेछ ।

१३. **साक्षी बुझ्ने** : (१) साक्षीको नाउँमा म्याद जारी गर्न न्यायाधिकरणबाट आदेश भएपछि श्रेस्तेदारले म्याद तयार गरी पठाउनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम श्रेस्तेदारले म्याद पठाउँदा सात दिनको म्याद दिनु पर्नेछ ।

१४. **साक्षी बकाउने** : (१) तारेखको दिन न्यायाधिकरणको कारवाही शुरु हुनासाथ सो दिन हाजिर रहेका निवेदक र प्रतिवादीबाट निजहरुको साक्षीको नामावली लिई मिसिल साथ राखी बकपत्र गराउनका लागि श्रेस्तेदारले न्यायाधिकरण समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) साक्षी बुझ्न तोकिएको दिन अपरान्ह दुई बजेसम्म पनि अर्को पक्ष उपस्थित नभए उपस्थित पक्षको साक्षीको बकपत्र गराउने कार्य रोक्नु हुँदैन ।

१५. **लिखत प्रमाण पेश गर्न आदेश दिन सक्ने** : प्रचलित कानूनले प्रमाण लाग्न सक्ने कागजपत्र, नक्सा, सूचना विवरण आदि कुनै कारणले न्यायाधिकरण समक्ष पेश हुन सकेको रहेनछ भने मुद्दा पेशी सूचीमा चहुनु भन्दा अगावै न्यायाधिकरणले त्यस्तो प्रमाण पेश गर्न सम्बन्धित पक्षलाई आदेश दिन सक्नेछ ।

परिच्छेद - ४

निर्णयसम्बन्धी व्यवस्था

१६. **निर्णय गर्नुपर्ने अवधि** : उजुरवाला वा प्रतिवादीका तर्फबाट न्यायाधिकरणले बुझ्नु पर्ने प्रमाण बुझी मुद्दा छिन्न अंग पुगी सकेपछि ऐनको दफा १७ ले तोकेको म्यादका अधीनमा रही सो मुद्दा छिन्न अंग पुगी सकेको मितिले पन्ध्र दिनभित्र मुद्दाको निर्णय गरी सक्नु पर्नेछ ।

१७. **निर्णय र आदेशको ढाँचा** : न्यायाधिकरणबाट हुने निर्णय अनुसूची - ३ बमोजिमको ढाँचामा र अन्य आदेश अनुसूची - ४ बमोजिमको ढाँचामा हुनेछ ।

१८. **निर्णय वा आदेशमा हेरफेर गर्न नहुने** : सदस्यहरुको सही भैसकेको निर्णय वा आदेशमा भाषागत र छपाईसम्बन्धी त्रुटी बाहेक अन्य कुनै हेरफेर गर्न हुँदैन ।
१९. **निर्णयको कार्यान्वयन** : (१) न्यायाधिकरणबाट निर्णय भई ऐनको दफा २१ बमोजिम सो निर्णय कार्यान्वयनको लागि ऋण असुली अधिकृतको नाममा आदेश जारी भएपछि सो आदेश बमोजिमको अवधिभित्र निर्णयको कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ ।
- (२) ऋण असुली अधिकृतले उपनियम (१) बमोजिम निर्णय कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा आवश्यकता परेमा स्थानीय प्रशासन र प्रहरीको सहयोग माग्न सक्नेछ । यसरी ऋण असुली अधिकृतबाट सहयोग माग भई आएमा स्थानीय प्रशासन र प्रहरीले निजलाई सहयोग पुऱ्याउनु पर्नेछ ।
२०. **मिलापत्रको कार्यान्वयन** : (१) ऐनको दफा (२०) को उपदफा (१) बमोजिम न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरणबाट मिलापत्र गराई दिने गरी निर्णय भएकोमा सो मिलापत्रको कार्यान्वयन सम्बन्धित पक्षहरु स्वयम्ले गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपनियम (१) बमोजिम कुनै पक्षले मिलापत्रको कार्यान्वयन नगरेको कारणले ऐनको दफा २० को उपदफा (३) बमोजिम ऋण असुली अधिकृतलाई न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरणले आदेश दिएकोमा निजले सो मिलापत्र कार्यान्वयन गराउनु पर्नेछ ।
- (३) उपनियम (२) बमोजिम मिलापत्र कार्यान्वयन गराउँदाको कार्यविधि न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरणले गरेको निर्णय कार्यान्वयन गर्दाको कार्यविधि सरह हुनेछ ।

परिच्छेद - ५

पुनरावेदनसम्बन्धी व्यवस्था

२१. **पुनरावेदन दिन सक्ने** : ऐन तथा यस नियमावली बमोजिम न्यायाधिकरणले गरेको निर्णय उपर पुनरावेदन गर्नु पर्दा पाँच रुपैयाँ दस्तुर संलग्न राखी अनुसूची - ५ बमोजिमको ढाँचामा पुनरावेदन न्यायाधिकरण समक्ष पुनरावेदनपत्र पेश गर्नु पर्नेछ ।
२२. **पुनरावेदनपत्रमा खुलाउनु पर्ने कुराहरु** : नियम २१ बमोजिम दिइने पुनरावेदनपत्रमा देहाएका कुराहरु खुलाउनु पर्नेछ :-
- (क) पुनरावेदकको नाम, थर र वतन,
- (ख) प्रत्यक्षी गराईने व्यक्ति वा संस्थाको नाम, थर र वतन,
- (ग) जुन निर्णयमा चित्त नबुझेको हो सो निर्णय गर्ने न्यायाधिकरणको नाम,
- (घ) शुरु मुद्दामा निवेदक वा प्रतिवादी भएको कुरा,

- (ड) निर्णय भएको मिति र सोको विवरण,
- (च) शुरु मुद्दामा दावी गरेको विगो र त्यस्तो मुद्दामा कायम भएको विगो,
- (छ) निर्णयमा चित्त नबुझेका कुराहरु, त्यसको कारण र पुनरावेदनपत्रमा माग गरेको कुरा,
- (ज) पुनरावेदन गरेको मुद्दामा विगो खुलन नसकेको भए त्यस्तो विगोको अनुमानित मूल्य,
- (झ) अन्य पक्ष वा प्रत्यर्थीको पुनरावेदन परे, नपरेको कुरा थाहा भए सो कुरा,
- (ञ) पुनरावेदन कुन कानून अर्न्तगत हो भन्ने कुरा,
- (ट) हद म्याद भित्र पुनरावेदन परेको कुरा,
- (ठ) अन्य आवश्यक कुरा ।

२३. **पुनरावेदनपत्रको जाँचबुझ र दर्ता** : (१) पुनरावेदन न्यायाधिकरण समक्ष प्राप्त हुन आएको पुनरावेदन नियम २१ र २२ बमोजिम रीत पुगे नपुगेको जाँची रीत पुगेको भए त्यस्तो पुनरावेदन पत्र दर्ता गरी सोको निस्सा सम्बन्धित पुनरावेदकलाई दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम पुनरावेदनपत्र जाँच गर्दा रीत नपुगेको देखिन आएमा रीत नपुगेको व्यहोरा खुलाई दरपीठ गरी त्यस्तो पुनरावेदनपत्र फिर्ता गर्नु पर्नेछ ।

२४. **पुनरावेदनपत्र दर्ता गरी सकेपछिको कार्यविधि** : (१) पुनरावेदन न्यायाधिकरणले पुनरावेदनपत्र दर्ता भएको मुद्दाको मिसिल सम्बन्धित न्यायाधिकरणबाट भिकाउनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम न्यायाधिकरणबाट भिकाएको मुद्दाको मिसिल पुनरावेदन न्यायाधिकरणमा प्राप्त भएपछि सो पुनरावेदन उपर कारवाही र किनारा गर्नका लागि श्रेस्तेदारले पेशी तारेख तोकी सो मुद्दा साप्ताहिक दैनिक पेशी सूचीमा चढाई पुनरावेदन न्यायाधिकरण समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) मुद्दासम्बन्धी पुनरावेदनपत्र र पेश भएका वकालतनामा सबै पुनरावेदन मिसिलमा समावेश गर्नु पर्नेछ ।

२५. **प्रतिउत्तर पेश गर्न म्याद जारी गर्ने** : (१) पुनरावेदन न्यायाधिकरणमा पुनरावेदनपत्र दर्ता भएपछि पुनरावेदनपत्र र सो साथ संलग्न प्रमाण तथा कागजातहरुको एक, एक प्रति प्रतिलिपि समेत संलग्न राखी सम्बन्धित प्रत्यर्थीको नाउँमा प्रतिउत्तर पेश गर्नका लागि अनुसूची - ६ बमोजिमको ढाँचामा पुनरावेदन न्यायाधिकरणले म्याद जारी गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम म्याद जारी गर्दा नियम ८ को उपनियम (२), (३) र (४) बमोजिमको कार्यविधि अपनाउनु पर्नेछ ।

२६. **म्याद थमाउन सक्ने** : नियम २५ बमोजिम प्रत्यर्थीलाई प्रतिउत्तर पेश गर्न जारी गरेको म्याद प्रत्यर्थीको काबु बाहिरको परिस्थिति परी गुज्रन आएमा कारण खुलाई पन्ध्र दिन भित्र निवेदन पर्न आएमा पुनरावेदन न्यायाधिकरणले नियम बमोजिम म्याद थप गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद - ६

ऋण असुलीसम्बन्धी व्यवस्था

२७. **ऋण असुली अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार :** (१) ऋण असुली अधिकृतले न्यायाधिकरणको आदेश प्राप्त भएपछि ऋणी वा जमानत दिने व्यक्तिले धितोमा राखेको चल अचल सम्पत्तिले ऋणको साँवा ब्याज रकम खाम्न नसक्ने भई ऋणीको वा जमानत दिने व्यक्तिको अन्य चल अचल सम्पत्ति समेतबाट असुल उपर गर्नुपर्ने भएमा त्यस्तो चल अचल सम्पत्ति रोक्का राख्न तत्काल सम्बन्धित कार्यालयमा लेखी पठाउनु पर्नेछ ।

(२) न्यायाधिकरणको आदेश प्राप्त भएछि सो आदेशमा तोकिएको म्यादको अधीनमा रही ऋण असुली अधिकृतले देहाय बमोजिम ऋण असुलउपर गरिदिनु पर्नेछ :-

(क) ऋणीलाई बढीमा सात दिनको म्याद दिई निजले बैंक वा वित्तीय संस्थालाई बुझाउनु पर्ने ऋणको सम्पूर्ण साँवा ब्याज रकम बुझाउन ल्याउन आदेश दिने,

(ख) ऋणीले खण्ड (क) बमोजिमको म्यादभित्र त्यस्तो ऋणको साँवा ब्याज रकम बुझाउन नल्याएमा ऋणीले धितो राखेको वा नराखेको चल अचल सम्पत्ति कब्जा गर्ने,

(ग) ऋणीले धितो नराखेको वा त्यस्तो धितो राखेको चल अचल सम्पत्तिले साँवा ब्याज रकम खाम्न नसक्ने भई कसैले जमानत दिएकोमा त्यस्तो जमानत दिने व्यक्तिको चल अचल सम्पत्ति कब्जा गर्ने,

(घ) खण्ड (ख) वा (ग) बमोजिम कब्जा गरिएको चल अचल सम्पत्ति लिलाम बिक्री गर्ने ।

२८. **ऋण असुलीसम्बन्धी कार्यविधि :** (१) ऋणीले धितो राखेको वा जमानत दिने व्यक्तिले जमानती दिएको चल अचल सम्पत्ति निजले भोग चलन गरिरहेको अवस्थामा त्यस्तो चल अचल सम्पत्तिको भोगचलन निजबाट छुटाउनु पर्ने भएमा कम्तीमा दुई जना स्थानीय व्यक्ति र सम्बन्धित बैंक वा वित्तीय संस्थाको प्रतिनिधिको रोहवरमा त्यस्तो सम्पत्ति रहेको स्थानमा प्रवेश गरी ऋण असुली अधिकृतले आफ्नो कब्जामा लिनु पर्नेछ, र यसरी कब्जामा लिँदा कब्जामा लिइएका सम्पत्तिहरूको लगत खडा गरी सोही व्यहोराको मुचुल्का उठाउनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम कब्जामा लिएको सम्पत्तिले ऋणको साँवा ब्याज रकम खाम्न नसक्ने भई ऋणीको अन्य चल अचल सम्पत्ति निजको भोगचलनबाट छुटाउनु पर्ने भएमा कम्तीमा दुई जना स्थानीय व्यक्ति र सम्बन्धित बैंक वा वित्तीय संस्थाको प्रतिनिधिको रोहवरमा त्यस्तो सम्पत्ति रहेको स्थानमा प्रवेश गरी ऋण असुली अधिकृतले आफ्नो कब्जामा लिनु पर्नेछ, र यसरी कब्जामा लिँदा कब्जामा लिइएका चल अचल सम्पत्तिहरूको लगत खडा गरी सोही व्यहोराको मुचुल्का उठाउनु पर्नेछ ।

२९. **लिलाम बिक्रीको कार्यविधि** : (१) ऋण असुली अधिकृतले नियम २८ बमोजिम आफ्नो कब्जामा लिएको चल अचल सम्पत्ति लिलाम गरी रकम असुल उपर गर्नु पर्नेछ ।

•(२) उपनियम (१) बमोजिम लिलाम गर्दा अचल सम्पत्तिको हकमा पैतिस दिन र चल सम्पत्तिको हकमा १५ दिनको म्याद दिई राष्ट्रियस्तरको दैनिक पत्रिकामा लिलाम बिक्री गर्ने प्रयोजनको लागि सिलबन्दी बोलपत्र आह्वान वा डाँक बढाबढको सूचना प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

+ (२क) उपनियम २ बमोजिम प्रकाशित सूचनाको आधारमा परेको सिलबन्दी बोलपत्र स्थानीय प्रशासनका प्रतिनिधि र बोलपत्रदाता वा निजको प्रतिनिधिको रोहवरमा खोली मूल्यांकन गर्नु पर्नेछ । त्यसरी मूल्यांकन गर्दा उपनियम (३) बमोजिम कायम भएको मूल्यको अधीनमा रही सबैभन्दा बढी मूल्य भएको बोलपत्रदाताको बोलपत्र स्वीकृत गरी त्यस्तो बोलपत्रदातालाई सो सम्पत्ति लिलाम बिक्री गर्नु पर्नेछ ।

+ (२ख) उपनियम (२) बमोजिम प्रकाशित सूचनाको आधारमा डाँक बढाबढको माध्यमद्वारा लिलाम बिक्री गर्दा स्थानीय प्रशासनको प्रतिनिधि र कम्तिमा दुईजना स्थानीय व्यक्तिहरुको रोहवरमा उपनियम (३) बमोजिम कायम भएको मूल्यको अधीनमा रही सो सम्पत्ति लिलाम बिक्री गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम चल अचल सम्पत्ति लिलाम बिक्री गर्नु अघि स्थानीय प्रशासनको प्रतिनिधि जिल्ला मालपोत कार्यालयको प्रतिनिधि र स्थानीय निकायको प्रतिनिधिको रोहवरमा ऋण असुली अधिकृतले त्यस्तो चल अचल सम्पत्तिको प्रचलित बजार मूल्यलाई समेत ध्यानमा राखी मूल्य कायम गर्नु पर्नेछ । + त्यसरी चल अचल सम्पत्तिको मूल्य कायम गर्दा सम्बन्धित विशेषज्ञ समेतको राय लिन सकिनेछ ।

•(४) उपनियम २ (क) वा २ (ख) बमोजिम • लिलाम बिक्री गर्दा त्यस्तो चल अचल सम्पत्तिको उपनियम (३) बमोजिम कायम भएको मूल्यभन्दा घटी मूल्य पर्न आएमा अर्को पटक अचलको हकमा पन्ध्र दिन र चल सम्पत्तिको हकमा सात दिनको म्याद दिई राष्ट्रियस्तरको पत्रपत्रिकामा सूचना प्रकाशन गरी त्यस्तो सम्पत्तिको • लिलाम बिक्री गर्नु पर्नेछ ।

(५) उपनियम (४) बमोजिम दोस्रो पटक चल अचल सम्पत्तिको • लिलाम बिक्री गर्दा पनि उपनियम (३) बमोजिम कायम भएको मूल्यभन्दा घटी मूल्य पर्न आएमा तेश्रो पटक अचलको हकमा दश दिन र चल सम्पत्तिको हकमा पाँच दिनको समय दिई राष्ट्रियस्तरको पत्रपत्रिकामा सूचना प्रकाशन गरी त्यस्तो सम्पत्ति • लिलाम बिक्री गर्नु पर्नेछ । यसरी तेश्रो पटक लिलाम गर्दा पनि उपनियम (३) बमोजिमको मूल्यभन्दा कम मूल्यमा प्राप्त हुन आएमा • त्यस्तो चल अचल

• पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

+ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

सम्पत्ति सम्बन्धित बैंक वा वित्तीय संस्थाले निर्धारित मूल्यमा सकार गर्नु पर्नेछ । त्यसरी बैंक वा वित्तीय संस्थाले चल अचल सम्पत्ति सकारे पछि त्यस्तो बैंक वा वित्तीय संस्थाको ऋण चुक्ता भएको मानी हिसाब मिलान गरिनेछ ।

स्पष्टिकरण : यस परिच्छेदको प्रयोजनका लागि “चल सम्पत्ति” भन्नाले नगद बाहेको चल सम्पत्ति सम्झनु पर्छ ।

+२९क. **लिलाम बिक्री गर्दा लागेको खर्च** : (१) ऋण असुली अधिकृतले नियम २८ बमोजिम आफ्नो कब्जामा लिएको चल अचल सम्पत्ति लिलाम बिक्री गरी ऋण असुल गर्दा त्यस्तो लिलाम बिक्री गर्ने सिलसिलामा लागेको सम्पूर्ण खर्च कटाई बाँकी रहन आएको रकमबाट सम्बन्धित बैंक वा वित्तीय संस्थाले पाउनु पर्ने रकम त्यस्तो बैंक वा वित्तीय संस्थालाई दिलाई दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम लिलाम बिक्री गर्ने सिलसिलामा लागेको सम्पूर्ण खर्च र बैंक वा वित्तीय संस्थाले पाउनु पर्ने रकम कटाई बाँकी रहन आएको रकम सम्बन्धित ऋणी वा जमानत दिने व्यक्तिलाई फिर्ता दिनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (१)मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि न्यायाधिकरणले आवश्यक ठानेमा चल अचल सम्पत्ति लिलाम बिक्री गर्नुभन्दा अगावै पनि लिलाम बिक्री गर्दा लाग्ने अनुमानित खर्च सम्बन्धित बैंक वा वित्तीय संस्थालाई अग्रिम रुपमा दाखिल गर्न लगाउन सक्नेछ ।

+२९ख. **पुरस्कार दिने** : ऋणीले धितो राखेको वा जमानत दिने व्यक्तिले जमानत दिएको हदसम्मको रकम वापत धितो राखेको सम्पत्तिबाट बैंक वा वित्तीय संस्थाले पाउनु पर्ने ऋण रकम चुक्ता हुन नसकेको र ऋणी वा जमानत दिने व्यक्तिको अन्य सम्पत्ति फेला नपरेको अवस्थामा कुनै व्यक्तिले त्यस्तो व्यक्तिको कुनै सम्पत्तिको बारेमा न्यायाधिकरणलाई लिखित जानकारी गराएको आधारमा फेला परेको सम्पत्ति लिलाम बिक्री गरी प्राप्त हुने रकमबाट न्यायाधिकरणले त्यस्तो व्यक्तिलाई पाँच प्रतिशत रकम पुरस्कार स्वरुप दिनेछ ।

३०. **चलन चलाई दिनुपर्ने** : (१) नियम २९ बमोजिम चल अचल सम्पत्ति लिलाम बिक्रीमा सकार गर्ने व्यक्तिलाई ऋण असुली अधिकृतले त्यस्तो चल अचल सम्पत्तिको चलन पूर्जा दिई त्यस्तो चल अचल सम्पत्तिको चलन चलाई दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम चलन चलाई दिँदा ऋण असुली अधिकृतले आवश्यक परेमा स्थानीय प्रशासन तथा प्रहरीको सहयोग लिन सक्नेछ । यसरी सहयोग मागेमा ऋण असुली अधिकृतलाई सहयोग गर्नु स्थानीय प्रशासन तथा प्रहरीको कर्तव्य हुनेछ ।

+३०क. **थुनामा राख्न पाउने** : ऐनको दफा २५ को उपदफा (२) को खण्ड (ग) बमोजिम कुनै व्यक्ति विशेष ऋणी वा जमानत दिने व्यक्तिलाई थुनामा राख्नु पर्ने भएमा त्यस्तो व्यक्तिलाई थुनामा राखी

+ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

दिनको लागि सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयमा लेखी पठाउनु पर्नेछ र त्यसरी लेखी आएमा सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयले त्यस्तो व्यक्तिलाई थुनामा राखी दिनु पर्नेछ ।

३१. **अवहेलनामा कारवाही चलाउन निवेदन दिनुपर्ने** : (१) ऐनको दफा २७ को उपदफा (२) बमोजिम अवहेलनामा कारवाही चलाउनु पर्दा ऋण असुली अधिकृतले न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरण समक्ष सो व्यहोरा खुलाई निवेदन पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) ऋण असुली अधिकृतले दिएको आदेशको कसैले उल्लंघन गरेको व्यहोरा उपनियम (१) बमोजिम न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरणले प्राप्त गरेमा न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरणले त्यस्तो व्यक्तिलाई ऐनको दफा ३० बमोजिम अवहेलनामा कारवाही चलाउन सक्नेछ ।

परिच्छेद - ७

श्रेस्तेदारसम्बन्धी व्यवस्था

३२. **श्रेस्तेदार तोक्ने** : न्यायाधिकरण र पुनरावेदन न्यायाधिकरणको सामान्य प्रशासनसम्बन्धी काम गर्न नेपाल सरकारले नेपाल न्याय सेवाको राजपत्रांकित तृतीय श्रेणीको अधिकृतस्तरको एक, एक जना कर्मचारीलाई न्यायाधिकरण र पुनरावेदन न्यायाधिकरणको श्रेस्तेदारको रूपमा काम गर्न तोक्नु पर्नेछ ।

३३. **श्रेस्तेदारको काम, कर्तव्य र अधिकार** : यस नियमावलीमा अन्यत्र उल्लेख भएको काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त श्रेस्तेदारको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरणमा दर्ता गर्न ल्याएको उजुरी निवेदन, प्रतिउत्तर र पुनरावेदनपत्र लगायतका लिखतहरू हेरी जाँची रीत पुगेको भए दर्ता गर्ने वा दर्ता गर्न नमिल्ने भए कारण जनाई दरपीठ गर्ने,
- (ख) मुद्दामा पेश भएका नक्कल कागजातलाई सक्कलसंग भिडाई ठीक देखिएमा प्रमाणित गर्ने, सक्कलमा केही कैफियत देखिएमा सो कैफियत जनाई सम्बन्धित पक्षको सहिछाप गराई राख्ने,
- (ग) उजुरी निवेदन, पुनरावेदनपत्र तथा सोको प्रतिउत्तरपत्र साथमा पेश हुन आएको कागज ठीक छ, छैन जाँच्ने,
- (घ) म्याद जारी गरी तामेल गराउने,
- (ङ) मुद्दा मामिलामा कानून बमोजिम मनासिव माफिकको कारण जनाई तारीख तोकी दिने,
- (च) प्रचलित कानून बमोजिम वारिस लिने र मुद्दा सकार गराउने,
- (छ) इजलासबाट भएको आदेश बमोजिमको काम कारवाही चाँडो कार्यान्वयन गर्ने गर्न लगाउने,

- (ज) इजलासबाट भएको आदेश बमोजिम धरौटी वा जमानत लिने,
- (झ) दर्ता किताब समेतका श्रेस्ता दुरुस्त राख्ने, राख्न लगाउने,
- (ञ) फाँटवालाले पेश गरेको मुद्दाको टिपोट जाँची दस्तखत गरी मिसिल सामेल राख्ने,
- (ट) कर्मचारीहरूको वैयक्तिक अभिलेख राख्ने ,
- (ठ) आदेश तथा निर्देशनहरू सिलसिलेवार ढंगले सुरक्षित राख्ने ।

परिच्छेद - ८

पारिश्रमिक तथा सुविधासम्बन्धी व्यवस्था

३४. **न्यायाधिकरणका सदस्य तथा पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीको पारिश्रमिक** : (१) न्यायाधिकरणका सदस्यहरूले नेपाल सरकारले तोकिए बमोजिम मासिक पारिश्रमिक पाउनेछन् ।
- (२) पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीले नेपाल सरकारले तोकिए बमोजिमको मासिक पारिश्रमिक पाउनेछ ।
३५. **आवास सुविधा** : (१) न्यायाधिकरणका सदस्य तथा पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीलाई आवास सुविधा वापत मासिक पाँच हजार रुपैयाँ दिइनेछ ।
- तर न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरण रहेको जिल्लामा आफ्नो घर हुने न्यायाधिकरणका सदस्य वा पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीलाई आवास सुविधा दिइने छैन ।
- (२) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि आवास सुविधा प्राप्त गर्न नपाउने न्यायाधिकरणका सदस्य वा पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीलाई घर मर्मत खर्च तथा सरसफाई खर्च वापत मासिक एकमुष्ट पच्चीस सय रुपैयाँ दिइनेछ ।
३६. **सवारी तथा इन्धन सुविधा** : न्यायाधिकरणका सदस्य र पुनरावेदन सुन्ने अधिकारी प्रत्येकलाई सवारीको निमित्त चालक सहितको मोटर एक र त्यस्तो मोटरको लागि मासिक एक सय लिटर पेट्रोल वा डिजेल र त्रैमासिक रुपमा पाँच लिटर मोबिल दिइनेछ ।
३७. **बिजुली, धारा र टेलिफोन सुविधा** : (१) न्यायाधिकरणका सदस्य र पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीको आवासमा एक लाईन टेलिफोन जडान गर्दा लाग्ने खर्च र धरौटी वापत लाग्ने रकम दिइनेछ ।
- (२) न्यायाधिकरणका सदस्य र पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीको आवासमा जडान भएको बिजुली, धारा र टेलिफोन महशुल वापत पन्ध्र सय रुपैयाँ एकमुष्ट रुपमा दिइनेछ ।
३८. **दशै खर्च** : न्यायाधिकरणका सदस्य र पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीलाई प्रत्येक वर्ष एक महिनाको पारिश्रमिक वापतको रकम दशै खर्च वापत दिइनेछ ।
३९. **अन्य सुविधा** : न्यायाधिकरणका सदस्य र पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीको संचयकोष, उपदान र निवृत्तभरण, बीमा, औषधि उपचार, स्वदेश वा विदेश भ्रमण वापतको दैनिक तथा भ्रमण भत्ता, बिदा तथा अन्य सुविधाहरू नेपाल सरकारले तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद - ९

विविध

४०. **अन्यत्र इजलास कायम गर्न सक्ने** : न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरणले उजुरी वा पुनरावेदनको कार्यबोभ्रलाई ध्यानमा राखी आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको अन्य कुनै स्थानमा कुनै निश्चित अवधिका लागि इजलास कायम गरी आफ्नो काम कारवाही संचालन गर्न सक्नेछ ।
४१. **नक्कलसम्बन्धी व्यवस्था** : न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरणमा रहेको मुद्दाको मिसिलमा संलग्न जुनसुकै कागजातको नक्कल सरोकारवालाले प्रति पाना दुई रुपैया दस्तुर तिरी लिन सक्नेछ ।
४२. **मिसिल कागजपत्रको सुरक्षा** : (१) न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरणमा रहेका मिसिल कागजपत्रको सुरक्षा गर्नु श्रेस्तेदारको कर्तव्य हुनेछ ।
(२) न्यायाधिकरणका सदस्य वा पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीको आदेश बेगर न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरणमा रहेका कुनै पनि मिसिल, कागजपत्र र श्रेस्ता, किताबहरु बाहिर लैजान र अनधिकृत व्यक्तिलाई देखाउनु हुँदैन ।
- +४२क. **प्रतिनिधित्व गराउन सक्ने** : (१) उजुरी निवेदन, पुनरावेदन वा प्रतिउत्तर पेश गर्ने बैंक वा वित्तीय संस्था वा ऋणीले न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरण समक्ष कुनै कानून व्यवसायी वा लेखा व्यवसायीलाई प्रतिनिधि मुकरर गरी आफ्नो तर्फबाट प्रतिनिधित्व गराउन सक्नेछ ।
(२) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि बैंक वा वित्तीय संस्थाले आफ्नो कुनै कर्मचारीलाई आफ्नो प्रतिनिधि मुकरर गरी आफ्नो तर्फबाट न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरण समक्ष प्रतिनिधित्व गराउन सक्नेछ ।
- *४२ख. **काठमाडौं उपत्यका बाहिरको म्याद तामेली** : न्यायाधिकरण वा पुनरावेदन न्यायाधिकरणले काठमाडौं उपत्यका बाहिर कुनै म्याद तामेली गर्नुपर्ने भएमा आफ्नो कुनै कर्मचारी खटाई वा सम्बन्धित जिल्ला अदालतमार्फत म्याद तामेली गर्न वा गर्न लगाउन अनुरोध गर्न सक्नेछ ।
४३. **शपथ ग्रहण** : न्यायाधिकरणका सदस्यहरु र पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीले आफ्नो ओहदाको जिम्मेवारी सम्हाल्नुभन्दा अगाडी अनुसूची -७ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित पुनरावेदन अदालतका मुख्य न्यायाधीश समक्ष आफ्नो ओहदाको शपथ ग्रहण गर्नु पर्नेछ ।
४४. **सदस्यको पोशाक** : सदस्य र पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीले इजलासमा बस्दा कालो नेपाली टोपी, कालो कोट र कालो जुता लगाउनु पर्नेछ ।
४५. **प्रचलित कानून बमोजिम हुने** : यस नियमावलीमा लेखिएजति कुरामा यसै नियमावली बमोजिम र अन्य कुरामा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

+ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

* पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

अनुसूची - १

(नियम ३ संग सम्बन्धित)

न्यायाधिकरण.....मा चढाएको

उजुरी निवेदन पत्र

विषय :

उजुरवाला

विरुद्ध

बिपक्षी

म हामी उजुरवाला निम्न लिखित निवेदन गर्छु/गर्छौं ।

१

२

३

तसर्थ यस विषयमा फलाना ऐन र नियमावली बमोजिम यो यस्तो कुराको यो यसलाई आदेश गरी पाउँ ।

यस उजुरी निवेदनको व्यहोरा ठिक साँचो छ । भ्रष्ट ठहरे प्रचलित कानून बमोजिम सहुंला बुझाउँला ।

उजुरवाला,

आधिकारिक व्यक्तिको सही :

बैंक तथा वित्तीय संस्थाको नाम

ठेगाना

एक भन्दा बढी निवेदक भएमा १,२,३, नम्बर दिई सबैको पुरा नाम, थर र वतन लेखी त्यसमा लेखपढ गर्न जान्नेले हस्ताक्षरको सही र अरुले ल्याप्चे सही गर्नुपर्छ ।

इति सम्बत् साल शुभम् ।

द्रष्टव्य :- निवेदन पत्रको विषयको वर्णनलाई प्रकरण छुट्याई सिलसिलामा नम्बर हाल्नु पर्छ, र अन्तिम दुई प्रकरणमा नम्बर नहाली सो मध्ये पहिलोमा जुन ऐन कानून अन्तर्गत माग गरिएको छ, सकभर सो समेत खुलाई माग र दोस्रोमा यथार्थताको उल्लेख हुनुपर्छ, जस्तो माथिको ढाँचामा देखाएको छ ।

अनुसूची - २

(नियम ८ सँग सम्बन्धित)

न्यायाधिकरणले जारी गरेको

म्याद

जिल्ला नगरपालिका/गा.वि.स.
वडा नं.....स्थित.....बैंक/वित्तीय
संस्थाले तपाईंको नाउँमा मिति मामुद्दामा
यस न्यायाधिकरणमा उजुरी निवेदन दिएको हुनाले बाटाका म्याद बाहेक पन्ध्र दिनभित्र यस न्यायाधिकरण
खुल्ने समयमा प्रतिउत्तरपत्र पेश गर्न आफैँ आउनु वा कानून बमोजिम वारिस वा कानून व्यवसायी
मुकरर गरी पठाउनु होला । सो म्यादभित्र प्रतिउत्तरपत्र पेश गर्न आफू पनि आउनु भएन, वारिस वा
कानून व्यवसायी पनि पठाउनु भएन भने ऐन बमोजिम मुद्दाको निर्णय हुनेछ । पछि तपाईंको उजुर लाग्ने
छैन ।

इति सम्वत्साल गते रोज शुभम् ।

अनुसूची - ३

(नियम १७ सँग सम्बन्धित)

न्यायाधिकरण

१. अध्यक्ष श्री

२. सदस्य श्री

३. सदस्य श्री

बाट भएको निर्णय

सम्बत् २० को उजुरी निवेदन दर्ता नं. मुद्दा :-

निवेदकको नाम, थर र वतन :- प्रतिवादीको नाम, थर
र वतन

निवेदकको साक्षी प्रतिवादीको साक्षी

कागज कागज

न्यायाधिकरणबाट बुझ्नेको प्रमाण

साक्षी

.....

कागज

मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य :-

ठहर : यस मुद्दामा सबै कागज अध्ययन गर्दा यस्तो हो भन्ने निवेदक, यसो हो भन्ने प्रतिवादी वा यस्तो व्यहोराले यस्तो भएकोमा यस्तो यस्तो, फलानो फलानो प्रमाण भएको हुनाले यो रीत प्रमाण र यो यो कानूनले यसो हुने ठहर्छ वा यसो हुने देखिएकोले यसो गर्ने ठहराई यो निर्णय गरी दियोँ। इति सम्बत् साल गते रोज शुभम् ।

तपसिल

१. ठहरेकोले यसो गर्नु

२. म्याद भित्र पुनरावेदन गर्नु

दृष्टव्य :-

- (१) निर्णय गर्ने सदस्यहरू मध्ये कुनै सदस्य आफैले लेख्न वा लेखाउनु पर्नेछ । यसरी तयार भएको निर्णयमा सो लेख्ने वा लेखाउने वा टाइप गराउने सदस्यले सही गरेपछि निर्णय सहित सहमत हुने सदस्यले पनि सही गर्नुपर्नेछ ।
- (२) निर्णय गर्दा सदस्यहरूको एउटै राय भएमा वा राय अलग अलग भएतापनि व्यहोरा बेग्लाबेग्लै भएमा राय र व्यहोरा मिल्नेहरूको एउटै र नमिल्नेहरूको छुट्टै निर्णय लेख्न वा लेखाउनु पर्नेछ ।
- (३) अध्यक्ष वा सदस्यले बोलेर लेखाएको निर्णय लेख्नेले पनि निर्णयको पुछारमा बायाँपट्टी अध्यक्ष वा फलाना सदस्यले बोलेर लेखाए बमोजिम फलानोले लेखिएको वा टाइप गरेको भन्ने व्यहोरा लेखी सही गर्नु पर्नेछ ।

अनुसूची - ४

(नियम १७ सँग सम्बन्धित)

न्यायाधिकरण बाट भएको

आदेशपत्र

सम्बत् २०..... सालको उजुरी निवेदन द.नं.

.....निवेदक

विरुद्ध

.....प्रतिवादी

आदेश

न्यायाधिकरणको सदस्य

मिति :-

सही

अनुसूची - ५

(नियम २१ सँग सम्बन्धित)

पुनरावेदन न्यायाधिकरणमा चढाएको

पुनरावेदनपत्र

सम्बत् २०सालको पुनरावेदन द.नं.

फलाना/फलाना (प्रत्येकको नाम, थर र वतन)

उजुरवाला/प्रतिवादी

पुनरावेदक

.....

फलाना/फलाना (प्रत्येकको नाम, थर र वतन)

उजुरवाला/प्रतिवादी

प्रत्यर्थी

.....

फलाना न्यायाधिकरणले सम्बत् को को मुद्दामा फलाना मितिमा म/हामीहरुलाई यस्तो गर्ने गरी फैसला गर्नु भएकोमा चित्त नबुझेको हुनाले मुद्दाको मोल बिगो यति वा दण्ड कैद यति भएको हुनाले सो दण्ड कैद बुझाएको निस्सा सामेल राखी वा थुनामा रही पुनरावेदन गरेको छु/गरेको छौं । पछि पदाधिकारीले गरेको इन्साफ मुनासिब ठहऱ्यो भने पुनरावेदन गरे वापत ऐन बमोजिम सजाय सहुँला बुझाउँला । यसमा म/हामी पुनरावेदकको निम्न लिखित पुनरावेदन जिकिर छ :-

१.

२.

पुनरावेदक,

फलाना ठाउँ बस्ने फलाना

(एकभन्दा बढी पुनरावेदक भएमा १,२,३ नम्बर दिई सबैको पुरा नाम, थर र वतन लेखी त्यसमा लेखपढ गर्न जान्नेले हस्ताक्षरको सही र अरुले ल्याप्चे सही गर्नु पर्नेछ ।

इति सम्बत्साल..... गते रोज.....शुभम्।

द्रष्टव्य :- पुनरावेदनपत्रको यो सामान्य ढाँचा हो । जुनसुकै मुद्दाको पुनरावेदनपत्र लेख्नु पर्दा यस नियमावली बमोजिमको रीत पुऱ्याउन आवश्यक हेरफेर गरी यही ढाँचामा लेख्नुपर्नेछ ।

अनुसूची - ६

(नियम २५ सँग सम्बन्धित)

पुनरावेदन न्यायाधिकरणले जारी गरेको

म्याद

जिल्ला नगरपालिका/गा.वि.स.

वडा नं.....स्थितबैंक तथा वित्तीय संस्थाले तपाईंको

नाउँमा मिति मामुद्दामा यस न्यायाधिकरणमा उजुरी

निवेदन दिएको हुनाले बाटाका म्याद बाहेक पन्ध्र दिनभित्र यस पुनरावेदन न्यायाधिकरण खुल्ने समयमा

प्रतिउत्तरपत्र पेश गर्न आफैँआउनु वा कानून बमोजिम वारिस वा कानून व्यवसायी मुकरर गरी पठाउनु

होला । सो म्यादभित्र प्रतिउत्तरपत्र पेश गर्न आफु पनि आउनु भएन, वारिस वा कानून व्यवसायी पनि

पठाउनु भएन भने ऐन बमोजिम मुद्दाको निर्णय हुनेछ । पछि तपाईंको उजुर लाग्ने छैन ।

इति सम्बत्सालगते रोजशुभम्

अनुसूची - ७

(नियम ४३ सँग सम्बन्धित)

शपथ ग्रहण

म..... ईश्वरको नाममा शपथ लिन्छु किको हैसियतले मलाई सुम्पिएको र नियम कानून बमोजिम मैले गर्नुपर्ने काम कुराहरु मेरो ज्ञान विवेकले जाने बुझेसम्म, इमान, धर्म सम्झी देश र काम प्रति वफादार रही भय, पक्षपात वा द्वेष नराखी लोभ लालच र मोलाहीजा नगरी इमान्दारीसाथ गर्नेछु । मैले आफ्नो कर्तव्य पालनको सिलसिलामा थाहा पाएको ऋण असुलीसम्बन्धी कुनै पनि कुरा कानूनले बाध्य गरेको अवस्थामा बाहेक आफू बहाली रहे वा नरहेको जुनसुकै अवस्थामा पनि प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपले अनाधिकृत व्यक्तिलाई थाहा दिने छैन ।

दस्तखत :

नाम :-

ठेगाना :-

मिति :-

शपथ ग्रहण गरेको ठीक हो भनी प्रमाणित गर्नेको

दस्तखत :

नाम :-

ओहदा :-

मिति :-